

У трагању за архивским наслеђем Југославије

Проучавање и спознавање политичког, друштвеног, економског и културног живота једне државе и једног времена није могуће без архивских извора, најпре оних који су настали деловањем њених институција. Током вишедеценијског постојања југословенске државе у прошлом и почетком овог века оснивала су се, мењала компетенције и гасила се многобројна министарства, удружења, заједнице, савези, комитети, савети и друге установе.

Непостојање југословенског архива у Краљевини Југославији, уништавање и одношење из земље архивске грађе током Другог светског рата, предавање докумената фабрикама за прераду хартије у првим послератним годинама, честа укидања претходних и оснивања нових институција (неке су само мењале називе а бавиле се истом делатношћу), децентрализација компетенција савезне управе (преносиле су се надлежности институција на републичке органе, који су често, због оперативних потреба, претузимали и архивску грађу од савезног државног значаја), распад државе (у току кога се велики број установа угасио или трансформисао), околности су које указују на сложеност рада на евидентирању и проналажењу архивске грађе која спада у надлежност Архива Југославије.

Да бисмо добили преглед установа које су осниване и деловале у периоду од стварања Краљевине СХС до распада југословенске државе 2006. године, на основу прегледане библиотечке грађе (библиографије, адресари, алманаси, годишњаци, каталози и др.) и евиденције Спољне службе Архива Југославије, сачинили смо списак институција југословенске државе, који је објављен у два броја часописа Архив.¹

У овој публикацији дат је списак институција за које се сматра, на основу досадашњег увида, да су биле од савезног државног значаја, чиме се не завршава рад на даљем истраживању, исправљању или допуни.

---

1 „Архивски фондови Краљевине Југославије који нису сачувани или се не налазе у Архиву Југославије” (Архив, год. XX, бр. 1–2 (2019) стр. 9–70) и „Архивски фондови социјалистичке Југославије који нису сачувани или се не налазе у Архиву Југославије” (Архив, год. XXI, бр. 1–2 (2020), стр. 9–100).

Публикација је подељена на два дела: списак институција које су основане у Краљевини СХС/Југославији и списак институција које су основане у социјалистичкој Југославији.

Промене имена институција у рубрици *Назив* нису дате хронолошки, јер би то захтевало детаљније истраживање.

У колони *Извори* болдом су истакнути они извори у којима се директно говори о датој институцији (правилници, извештаји, статuti, законски прописи и споменице).

У рубрици *Напомене* налазе се бројеви архивских фондова и збирки Архива Југославије у којима се могу пронаћи подаци о одређеној институцији и/или публикације установа, уколико су их објављивале.

Веома важан извор нам је била и *Српска библиографија: периодика*, али како је изашао само први том, истраживање није завршено и треба га наставити у том правцу.

С обзиром на то да од 2006. године не постоји ни у ком облику савезна држава, мисија Архива Југославије је да евидентира и сакупи грађу о држави чије име носи и тако комплетира своје фондове. Део испуњења тог циља је и публикација коју објављујемо.

Приређивачи